

بررسی میزان تأثیر متغیر کلان سرمایه‌گذاری بر ابعاد امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

محسن مطلبی کربکندی^۱

محمدعلی مطلبی کربکندی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۵/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۱/۲۰

چکیده

جنگ اقتصادی آمریکا بر علیه جمهوری اسلامی ایران، اهمیت موضوع امنیت و اقتصاد را در مرکز توجه مسئولان نظام قرار داد. از جمله مهم‌ترین مسائلی که سؤالات جدی در این زمینه ایجاد نمود بحث تأثیر و ارتباط اقتصاد با امنیت ملی بود. از طرفی دیگر سرمایه‌گذاری در بخش اقتصاد به‌عنوان خون جاری و ساری در هر نظام به‌عنوان نماینده حیات‌بخش اقتصاد در میان تمام متغیرهای کلان اقتصادی جایگاهی ویژه را به خود اختصاص داده است. فلذا بررسی اثر و ارتباط متغیر سرمایه‌گذاری بر امنیت ملی یکی از مهم‌ترین مسائل مطرح شده است. از طرفی دیگر اخذ یک نگاه سیستماتیک به‌نظام جمهوری اسلامی ایران، سؤالات جدی را در حوزه اثر و ارتباط مؤلفه‌های نظام ایران ایجاد کرده است. یکی از اثرات جدی در این حوزه تأثیر متغیر کلان سرمایه‌گذاری بر امنیت ملی می‌باشد. سؤال اساسی در این تحقیق بررسی میزان تأثیر متغیر کلان سرمایه‌گذاری بر ابعاد امنیت ملی می‌باشد.

جامعه آماری در این تحقیق، کلیه خبرگان، مدیران و کارشناسانی می‌باشند که حداقل دارای تحصیلات کارشناسی ارشد در یکی از رشته‌های مرتبط با اقتصاد و یا امنیت بوده و حداقل ۴ سال در یکی از حوزه‌های اقتصاد و یا امنیت ملی سابقه فعالیت داشته باشند.

تحقیق پیش رو برحسب نوع هدف، پژوهشی کاربردی است. در این تحقیق از مطالعات کتابخانه‌ای، پرسشنامه و مصاحبه به‌منظور گردآوری ادبیات تحقیق بهره گرفته شده است. تحقیق از لحاظ روش، توصیفی-تحلیلی می‌باشد. همچنین در این پژوهش از نرم‌افزار SPSS به‌عنوان ابزار تحلیل داده‌ها استفاده شده است.

نتایج حکایت از آن دارد که متغیر کلان سرمایه‌گذاری در یک شبکه‌ی ارتباطی پیچیده تأثیر به‌سزایی در رشد، حفظ و تغییرات ابعاد امنیت ملی دارد.

کلید واژه‌ها: سرمایه‌گذاری، امنیت ملی

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت velayat@gmail.com

^۲ دکتری مدیریت استراتژیک

مقدمه

امنیت همواره یکی از دغدغه‌های دیرپای بشری بوده است. امنیت معمولاً از ضرورت‌های زندگی بوده و اهمیت خاصی برای جوامع بشری در تمامی دوره‌های تاریخی مختلف داشته است. همه دولت‌ها - اعم از کوچک یا بزرگ - معمولاً بخش قابل توجهی از منابع و امکانات شان را صرف تأمین امنیت ملی خود می‌کنند و تأمین و حفظ امنیت، ضرورتی انکارناپذیر برای تمامی دولت‌ها و اشکال مختلف دولت است؛ به گونه‌ای که فقدان امنیت به معنی فقدان حیات ملی، سرزمینی و جمعیتی کشورها تلقی می‌شود.

در گذشته امنیت ملی، مترادف با امنیت نظامی در نظر گرفته می‌شد ولی با گذار از تحقیقات اولیه در این زمینه و تحقق نوعی پختگی در این موضوع، امروزه امنیت ملی تبدیل به یک بحث فراگیر و جامع در حوزه‌های مختلف اقتصادی، نظامی، اجتماعی، قضایی، سیاسی، فرهنگی، زیست محیطی و... شده است. عوامل مؤثر بر امنیت ملی را به سه شاخه‌ی درونی، منطقه‌ای و بین‌المللی تقسیم کرده‌اند و از جمله عوامل درونی اثرگذار بر امنیت ملی، بحث اقتصاد و متغیرهای اقتصادی هر کشور است.

بیان مسئله

سؤال اساسی بررسی اثر متغیر کلان سرمایه‌گذاری بر ابعاد امنیت ملی می‌باشد. به عبارتی دیگر میزان و اولویت اثر سرمایه‌گذاری بر هر یک از ابعاد به چه نحوی می‌باشد. به‌طور مثال میزان تأثیر متغیر کلان سرمایه‌گذاری بر بعد سیاسی امنیت ملی به چه نحوی می‌باشد. این مسائل را می‌توان برای تمام ابعاد مطرح نمود.

فایده و هدف پژوهش

به‌منظور جلوگیری از رشد و توسعه‌ی نظام اسلامی ایران، آمریکا و غرب قصد کاهش و ایجاد لطمه در امنیت این نظام را این بار به کمک مؤلفه‌های اقتصادی گرفته‌اند. تحریم‌های یک جانبه و بی‌رحمانه مستکبران جهانی علیه ایران، به گواه اکثر متخصصان این زمینه کم نمونه و یا بی‌مثال است. در همین راستا مقام معظم رهبری توجه به مسائل اقتصادی را از اهم مسئولیت‌های نظام و مردم بیان و اعلام کردند.

در هر سیستمی، مؤلفه‌های متفاوت تشکیل دهنده در یک ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر قرار دارند. به عبارتی دیگر اثر هر مؤلفه‌ای در سایر مؤلفه‌ها به‌طور

محسوسی مشاهده می‌شود. همچنین می‌توان گفت تغییر در هر یک از مؤلفه‌ها، باعث تغییر در مؤلفه‌های دیگر نیز می‌گردد. (Chatterjee, 2003:125)

در نظام جمهوری اسلامی نیز مؤلفه‌های مختلف بر یکدیگر اثرگذارند و در عین حال در مجموع سیستمی به نام نظام جمهوری اسلامی را تشکیل می‌دهند. از این رو به منظور حفظ بقا و سلامت نظام جمهوری اسلامی و جلوگیری از تغییرات ناگهانی و نامتوازن در آن، سیاست‌گذاری‌ها را طوری تنظیم کرد که از چنین اموری جلوگیری کرد. لازمه امکان سیاست‌گذاری در چنین حوزه‌هایی، تحقیقات پیرامون اثر مؤلفه‌ها بر یکدیگر می‌باشد که ما در این تحقیق به بررسی اثر سرمایه‌گذاری بر امنیت ملی پرداخته‌ایم.

رشد سرمایه‌گذاری در حقیقت به معنای جریان و حیات یک اقتصاد است. در بحث سیاست‌های اقتصاد مقاومتی نیز تأکید خاصی بر روی جلب سرمایه‌های داخلی و خارجی شده است و آن را ابزاری مناسب برای ایجاد شکاف و وارد کردن ضربات جدی بر پیکره‌ی تحریم‌ها برشمرده است. با یافتن اثر رشد سرمایه‌گذاری بر امنیت ملی، ما قادر خواهیم بود تا سیاست‌های مناسبی را اتخاذ کنیم که در شرایط فعلی نظام جمهوری اسلامی که سخت‌ترین تحریم‌های اقتصادی و مالی علیه آن اعمال می‌شود، بهترین گزینه‌ها را برگزینیم.

به طور خلاصه می‌توان گفت که نتایج این تحقیق می‌تواند مورد استفاده برنامه ریزان و دست اندرکاران امور امنیتی و اقتصادی قرار گیرد و در صورت نپرداختن به این موضوع، رابطه بین متغیرهای کلان اقتصادی با امنیت ملی برای مسئولان مبهم بوده و نمی‌توانند برنامه‌ریزی‌های دقیقی نمایند.

ادبیات تحقیق

(۱) سرمایه‌گذاری

الف) تعریف

سرمایه‌گذاری به معنی گذاشتن پول در چیزی با انتظار سود از آن است. به‌طور دقیق‌تر سرمایه‌گذاری تعهد پول یا سرمایه برای خرید مالی وسایل یا دارائی‌های دیگر، به‌منظور منفعت برگشت‌های سودمند و مفید در قالب بهره، سود سهام یا قدردانی از ارزش وسایل (منافع سرمایه) است. از جهتی دیگر سرمایه‌گذاری به معنی گذاشتن پول در چیزی با انتظار سود از آن است. به‌طور دقیق‌تر سرمایه‌گذاری تعهد پول یا سرمایه برای خرید مالی وسایل یا دارائی‌های دیگر،

به منظور منفعت برگشت‌های سودمند و مفید در قالب بهره، سود سهام یا قدردانی از ارزش وسایل (منافع سرمایه) است. (تفضلی ۱۳۷۳، ۵۱)

مطالعه سرمایه‌گذاری به دلیل نقش دوگانه‌ای که در اقتصاد ایفا می‌کند حائز اهمیت است؛ از یک سو بخش بزرگی از مخارج کل را شامل می‌شود و بدین سبب تغییر آن، اثر قابل توجهی بر تقاضا می‌گذارد و از سوی دیگر، نقش مهمی بر عرضه و تولید دارد؛ زیرا سرمایه‌گذاری بیان‌گر افزایش موجودی سرمایه است. (کردبچه، ۱۳۸۵: ۹۳)

ب) عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری

ب-۱) عوامل سیاسی

با جهانی شدن اقتصاد و تجارت، بررسی ریسک سیاسی از جانب سرمایه‌گذاران خارجی اهمیت روز افزونی پیدا کرده است. سرمایه‌گذاران می‌کوشند با اطمینان خاطر بیشتری به سرمایه‌گذاری در کشورها دیگر مبادرت ورزند. لذا مقبولیت سیاست‌ها و فضای اقتصادی و سیاسی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

ب-۲) عوامل اقتصادی:

عوامل اقتصادی مؤثر بر سرمایه‌گذاری به شرح ذیل می‌باشند:

- **مالیات:** عدم تطابق قوانین سرمایه‌گذاری کشور میزبان با کشورهای کانون سرمایه و اخذ مالیات مضاعف از سرمایه‌گذار سبب جلوگیری از سرمایه‌گذاری‌های مشترک می‌شود.
- **عدم ثبات مقررات ارزی، پولی و گمرکی:** ثبات محیط سرمایه‌گذاری رابطه تنگاتنگی با ثبات و مقررات ارزی، پولی و گمرکی دارد وقتی ریسک محیط سرمایه‌گذاری افزایش یابد تمایل به سرمایه‌گذاری کاهش خواهد یافت.
- **نظام بانکی و پول:** انطباق نظام بانکی و پولی یک کشور با دیگر نظام‌های بانکی معتبر جهان و توسعه خدمات پولی و اعتباری و ارتباط و مشارکت با مؤسسات مالی معتبر خارجی و در نظر گرفتن انواع اعتبارات و سهولت تبدیل و انتقال ارز از مواردی هستند که در جذب سرمایه‌گذاری خارجی نقش بسزایی دارند.
- **امکان تبدیل درآمد ناشی از تورم:** اگر پس از پایان مدت سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذار، سرمایه غیرنقدی خود را به فروش رساند و به دلیل افزایش شاخص قیمت‌ها، از راه فروش سرمایه نقدی درآمدی بیش از آنچه به‌عنوان

سرمایه غیر نقدی به ثبت رسیده است کسب نماید باید حق تبدیل اختلاف قیمت را به ارز برای خروج از کشور داشته باشد.

ب-۳) عوامل حقوقی و فرهنگی

وجود قوانین و مقررات و خط‌مشی‌های روشن مرتبط با سرمایه‌گذاری خارجی از قبیل قوانین کمرگی، فعالیت‌های تجاری و... از راه کارهای تسهیل‌کننده سرمایه‌گذاری هستند. وجود یک نظام منسجم و هماهنگ قانونی که با الزامات توسعه و تحولات اقتصادی همخوانی داشته باشد در تسریع جذب سرمایه‌گذاری خارجی بسیار مؤثر است. تفاوت ارزش‌های فرهنگی کشور میزبان با کشور، شرکت یا فرد سرمایه‌گذار خارجی ممکن است مانعی بر سر راه سرمایه‌گذاری باشد (کلانتری، ۱۳۸۳: ۳۱-۲۹)

ج) ریسک‌های سرمایه‌گذاری

ریسک عبارت است از میزان اختلاف بازده واقعی یک سرمایه‌گذاری از بازده مورد انتظار آن که ممکن است از جنبه‌های مختلفی ایجاد گردد. در ذیل به‌طور خلاصه به بررسی برخی از آن‌ها پرداخته شده است:

ریسک نرخ بهره: ریسک حاصل از نوسانات ارزش یک دارایی به واسطه تغییر نرخ بهره است.

ریسک بازار: ریسک بازار عبارت است از تغییر در بازده که ناشی از نوسانات کلی بازار است.

ریسک سیاسی: این نوع ریسک به خاطر تغییر و تحولات سیاسی و یا انتظار تحقق آن به وجود می‌آید.

ریسک قدرت خرید: ریسکی است که به‌واسطه تورم و تأثیرات کاهنده آن بر ارزش پول به وجود می‌آید.

ریسک نرخ سرمایه‌گذاری مجدد: به ریسک مرتبط با سرمایه‌گذاری مجدد وجوه به دست آمده از سرمایه‌گذاری اطلاق می‌گردد.

ریسک نرخ ارز: ریسک ناشی از تغییر بازده اوراق بهادار در نتیجه نوسانات ارزی خارجی است.

ریسک ناتوانی در پرداخت: ریسک ناتوانی در پرداخت که به آن ریسک مالی نیز گفته می‌شود از ناتوانی شرکت سرمایه‌پذیر به‌منظور پرداخت بدهی‌هایش به وجود می‌آید.

ریسک نقدینگی: ریسک نقدینگی، ریسک مرتبط با بازار ثانویه‌ای است که به‌طور مثال اوراق بهادار در آن معامله می‌شوند.

ریسک تجاری: ریسک تجاری عبارت است از ریسکی که اگر شرکت سرمایه پذیر هیچ وامی نگیرد، به‌صورت ذاتی و فطری در عملیات شرکت وجود دارد.

ریسک مدیریت: این ریسک به واسطه اعمال کسانی که مسئول اداره شرکت سرمایه پذیر (سازمانی) هستند به وجود می‌آید. (ابزری و دوستان، ۱۳۸۶: ۱۳۰-۱۲۶)

۲) امنیت

الف) تعریف

امنیت در زبان عربی به معنای بی‌هراس بودن و آرامش است. امنیت در فرهنگ‌های فارسی به معنای آزادی، آرامش، فقدان ترس و عدم هجوم دیگران، آمده است. (معین، ۱۳۸۰، ج ۱: ۳۵۴)

با نگاهی اجمالی به تعاریف امنیت، ما متوجه می‌شویم که امنیت مفهومی است چندلایه و چند سطحی که به سادگی نمی‌توان به تعریفی یکدست از آن دست یافت. (هزارجریبی و صفری شالی، ۱۳۸۸: ۱۳) اما در مجموع می‌توان از تعاریف ارائه شده در مورد امنیت، نقاط مشترک ذیل را برداشت نمود:

- امنیت یک ارزش است و اغلب ارزشی برای رسیدن به سایر ارزش‌ها می‌باشد.
- امنیت همیشه در حال تغییر است و در درجات مختلف وجود خواهد داشت.
- امنیت نه فقط نگرانی در مورد حفاظت از ارزش‌هایی است که قبلاً به دست آورده شده‌اند، بلکه مربوط به انتظارات ما در مورد ارزش‌های آینده نیز می‌شود.
- امنیت به حداقل رسانیدن خطر یا تهدید را در برمی‌گیرد. این تهدیدها نه فقط از نوع سنتی و نظامی هستند، بلکه تهدیدهای جدید غیرنظامی را نیز شامل می‌شوند. (ماندل، ۱۳۷۹: ۷۶)

ب) اهمیت امنیت

در روایات تأکید بسیاری بر اهمیت امنیت شده است. به‌طور نمونه: نعمتان مکفورتان، الا من و العافیة؛ (مجلسی، ۱۷۰: ۱۳۶۵) «دو نعمت‌اند که قدر آن‌ها شناخته نمی‌شود و کفران می‌گردند؛ امنیت و عافیت.»

لا خیر فی...الوطن الا مع الأمن و المسره؛ «وطنی که امنیت و شادی در آن نیست، خیری در آن نیست» (محمدی ری شهری، ۱۳۷۵: ۵۶).

همچنین همواره مقام معظم رهبری در ذیل فرمایشات توجه مسئولان را به مقوله امنیت جلب کرده‌اند.

باید امنیت همه‌جانبه مورد توجه باشد؛ امنیت اجتماعی، امنیت اقتصادی، امنیت فرهنگی، امنیت آبرویی. مردم در نظام جمهوری اسلامی باید احساس کنند که جان و مال و فرزندان و ناموس و فکر و عقیده و سرمایه‌گذاری و فعالیت اقتصادی‌شان برخوردار از امنیت است. (مقام معظم رهبری، ۲۸/۰۲/۱۳۸۰)

برای ایجاد امنیت باید هدف‌گذاری کنید؛ بر اساس هدف‌گذاری، برنامه‌ریزی کنید؛ بر اساس برنامه‌ریزی، عمل کنید؛ بعد عمل خودتان را اندازه‌گیری کنید؛ آن هم نه اندازه‌گیری زبانی، بلکه اندازه‌گیری با شاخص. (مقام معظم رهبری، ۲۵/۱۱/۱۳۷۹)

۳) امنیت ملی

الف) تاریخچه امنیت ملی

در تعریف امنیت ملی اختلاف نظر است. در مورد امنیت ملی تعاریف مختلفی ارائه شده است که قبل از اشاره به تحوّل مفهومی آن در زمان‌های گذشته لازم است نخست به این تعاریف اشاره‌ای داشته باشیم. تا دهه ۱۸۸۰ تعریف جامع و کاملی از امنیت ملی ارائه نشده بود و بعد از آن به تدریج تعاریف کامل شد. هافندورن معتقد است که «در قرن هفدهم میلادی شکل‌گیری دولت ملی و تمایل آن به بقا باعث مطرح شدن این مفهوم شد». اما عده‌ای معتقدند که «این واژه فقط در قرن بیستم خصوصاً بعد از جنگ جهانی دوم متداول شده است.» مسلّم اینکه امنیت ملی به دنبال تولد ملت-کشور مطرح شد که ریشه آن به قرن ۱۷ میلادی باز می‌گردد در آن زمان این مفهوم نوظهور تحت عنوان بقای ملی مطرح شد. (آدمی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۹)

ب) تعاریف و گفتمان‌های امنیت ملی

به‌طور کلی مطالعات امنیتی دارای چهار موج مطالعاتی و در قالب دو گفتمان سلبی و ایجابی معرفی شده است.

• سلبی:

در گفتمان منفی، امنیت سلبی است به این معنی که امنیت با نبود عامل دیگری که از آن به تهدید یاد می‌شود، تعریف شده است. این گفتمان دارای پیشینه تاریخی طولانی است و دو موج مطالعاتی در درون خود دارد. شاخص بارز

موج اول مطالعات امنیتی سلبی، تأکید بر بعد نظامی در تحلیل امنیت و تهدیدات است؛ از این دیدگاه برای مقابله با تهدید، توان نظامی را باید افزایش داد. (افتخاری، ۱۳۸۱، صص ۸-۱۲). موج دوم مطالعات امنیتی در گفتمان سلبی در پی نقد آثار سنت گرایان امنیت ملی و طرح این ادعا که بعد نظامی توان تحلیل همه جانبه مسائل امنیتی جهان معاصر را ندارد، تحول تازه ای در مطالعات امنیتی به وجود آورد. بدین معنی که برای تهدید و امنیت مؤلفه‌ها و ابعاد مختلف معرفی می‌کند. این گروه امنیت ملی و تهدیدات را چند وجهی دانسته و نتیجه می‌گیرند که امنیت و تهدید پدیده‌ای متأثر از پدیده‌های مختلف مادی-ذهنی است. شاخصه اصلی این موج رویگردانی از محوریت مؤلفه نظامی در تعریف و تهدید امنیت ملی و تهدیدات است. مهم‌ترین مؤلفه‌هایی که در این رویکرد مورد توجه بوده، ابعاد اقتصادی، زیست‌محیطی، فرهنگی، علمی و فناوری است.

حال به ذکر برخی از تعاریف سلبی می‌پردازیم:

در تعریفی امنیت به مفهوم حفاظت جامعه و ارزش‌ها و نهادهای داخلی آن در برابر تهدیدات داخلی و خارجی، یا تهدیداتی است که بقای رژیم‌ها و نظام شهروندی و شیوه زندگی افراد جامعه را مختل می‌کند و موجودیت آن‌ها را به خطر می‌اندازد (قریب، ۱۳۷۷: ۱۰۲)

افتخاری در کتاب خود به برخی از این تعاریف پرداخته است:

امنیت ملی، به حالتی اطلاق می‌شود که هر ملت فارغ از تهدید از دست دادن تمام یا بخشی از جمعیت، دارایی و خاک خود به سر می‌برد. امنیت ملی عبارت از احساس آزادی کشور در تعقیب هدف‌های اساسی و فقدان ترس و خطر جدی از خارج نسبت به منافع سیاسی، اساسی و حیاتی کشور می‌باشد.

امنیت ملی دل‌مشغولی غالب هر کشوری است و مستلزم تمامیت ارضی، ثبات نظام سیاسی و دست‌یابی به دیگر منافع ملی و بین‌المللی و یا پاسداری و حمایت از زندگی شهروندان از هرگونه تهدید، کنش یا موقعیتی است که می‌تواند نحوه زندگی، ارزش‌های اجتماعی یا ملی آن‌ها را با آسیب مواجه سازد. (افتخاری، ۱۳۸۰، ۲۰-۱۳)

• ایجابی:

در گفتمان مثبت امنیت و تهدید که به دنبال نقد مبانی و اصول گفتمان امنیت منفی و سلبی در هر دو موج مطالعاتی سنتی و فراسنتی است، اعتقاد بر این است که امنیت و تهدیدات یک مفهوم و متغیر وابسته و دست دوم نیست و دارای مبانی

و محتوای پیچیده فلسفی است. در این گفتمان سعی بر آن است تا با پرهیز از سلبی‌گری صرف و توجه به بعد ایجابی امنیت، تعریف و تصویر جامع‌تری ارائه شود. در این گفتمان، امنیت به نبود تهدید تعریف نمی‌شود، بلکه افزون بر فقدان تهدید، وجود شرایط مطلوب برای تحقق اهداف و خواسته‌های ملی نیز مدنظر است. این رویکرد برای امنیت و تهدید، ماهیت تأسیسی قائل است و بر این باور است که تهدید، تنها در وضعیتی وجود دارد که آن جامعه در سطح قابل قبولی از اطمینان برای تحصیل و پاسداری از منافع ملی و ارزش‌های حیاتی‌اش نباشد؛ بنابراین امنیت ملی در این گفتمان عبارت است از توانایی و شرایط عینی که در بستر آن می‌توان به منافع ملی دست یافت. (افتخاری، ۱۳۸۱، ۱۶). در این نگاه امنیت ملی، حتی نسبت به منافع ملی از اولویت برخوردار است، چرا که تحقق و عدم تحقق منافع ملی و تهدیدات در گرو بود یا نبود امنیت است. در چارچوب این دیدگاه، ممکن است جامعه‌ای با وجود نداشتن تهدیدات خارجی یا داخلی، به دلیل ناتوانی از دستیابی به منافع ملی، وضعیت ناامنی داشته باشد. در مجموع، می‌توان گفت دو گفتمان ایجابی و سلبی موجب دو نگرش در تعریف و تبیین مفاهیم امنیت و تهدید شده است که با نگاه ایجابی امنیت عبارت است از: «توانایی و شرایط عینی و ذهنی که در بستر آن بتوان منافع ملی و ارزش‌های حیاتی را محقق ساخت.» با این نگاه می‌توان تهدید را به شرایطی اطلاق نمود که یک کشور برای دستیابی به منافع ملی و ارزش‌های حیاتی خود از توانایی و شرایط لازم برخوردار نباشد، به‌طور طبیعی فقدان شرایط و توانایی‌ها برای تحقق اهداف ملی و پیشبرد منافع و ارزش‌های حیاتی یک کشور می‌تواند متأثر از محیط ملی یک واحد سیاسی یا محیط منطقه‌ای و جهانی باشد، بنابراین فقدان توانایی برای دستیابی به منافع ملی که مخاطره‌ای جدی برای یک کشور تلقی می‌شود، الزاماً می‌تواند محدود به تهدید خارجی و بعد نظامی تهدید نباشد. در نگاه و نگرش سنتی که رویکرد سخت‌افزارانه است، هدف اصلی از تهدیدات، تحمیل اراده به منظور تغییرات اساسی در یک نظام سیاسی و یا تغییر الگوی رفتاری یک کشور می‌باشد که به‌طور طبیعی به موجب آن تهدید حیات سیاسی آن کشور به مخاطره می‌افتد، لکن در نگرش ایجابی یک کشور می‌تواند در شرایط فقدان تهاجم نظامی و یا اقدامات داخلی براندازانه امنیتی، توانایی پاسداری و پیشبرد ایده یا خط مشی‌های نظام سیاسی خود را نداشته باشد. این تلقی از تهدید با شرایط متحول جوامع معاصر همخوانی بیشتری دارد.

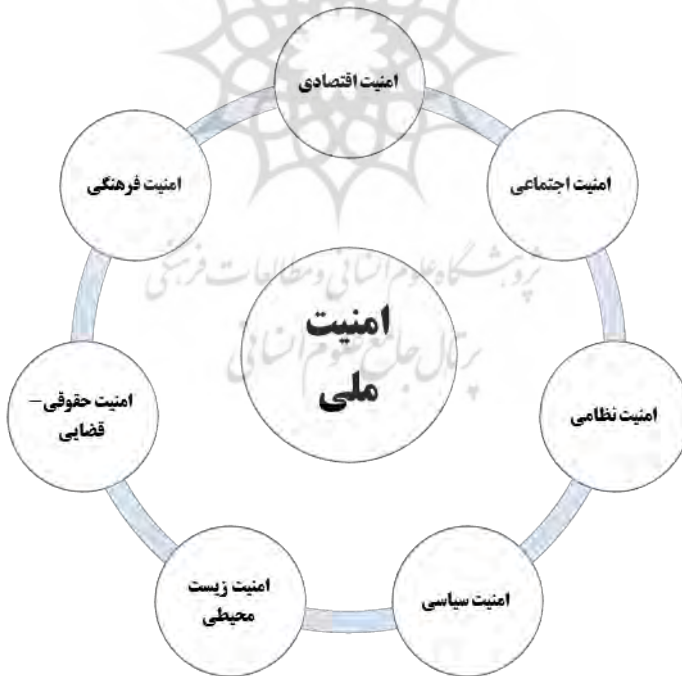
حال به ذکر برخی از تعاریف ایجابی می‌پردازیم:

و ریچارد کوپر می‌گوید «توان جامعه در حفظ و بهره‌گیری از فرهنگ و ارزش‌هایش امنیت ملی است».

و در تعریف دیگری آمده است: امنیت ملی، یعنی دستیابی به شرایطی که به یک کشور امکان می‌دهد از تهدیدهای بالقوه یا بالفعل خارجی و نفوذ سیاسی و اقتصادی بیگانه در امان باشد و در راه پیشبرد امر توسعه اقتصادی، اجتماعی و انسانی و تأمین وحدت و موجودیت کشور و رفاه عامه، فارغ از مداخله بیگانه گام بردارد. (روشندل: ۱۳۸۴، ۱۳)

در تعریف سازمان ملل، امنیت ملی این‌گونه تعریف شده است: این که کشورها هیچ‌گونه احساس خطر حمله نظامی، فشار سیاسی یا اقتصادی نکنند و بتوانند آزادانه گسترش و توسعه خویش را تعقیب کنند.

تراگر امنیت ملی را عاملی جهت حفظ ارزش‌های حیات ملی به شمار می‌آورد. (پوستین و بالازاده، ۱۳۹۲: ۱۱۳-۷۷)

ج) ابعاد امنیت ملی

به‌طور کلی در این تحقیق، امنیت ملی با هفت بعد در نظر گرفته شده است.

۴) امنیت نظامی

الف) تعریف امنیت نظامی

امنیت نظامی با عبارات گوناگونی تعریف شده است من جمله: ساماندهی و تقویت نیروهای مسلح متناسب با دفع تحرکات نظام دشمنان و نبردهای نامتقارن و ناهم‌تراز، خودکفایی تسلیحاتی در جهت بازدارندگی تهدیدات، تعامل سالم و سازنده با همسایگان، احترام متقابل و تفاهم بر محور مشترکات سیاسی، دینی و جغرافیایی در جهان اسلام، دیپلماسی فعال و تأثیرگذار در عرصه سیاست بین‌الملل.

اما به‌طور کلی می‌توان امنیت نظامی را به شرح ذیل تعریف نمود:

مصونیت یک ملت از تعرض و تجاوز فیزیکی مسلحانه به حقوق مشروعش؛ به عبارت دیگر حالتی است که در اثرات متقابل توانایی‌های تهاجمی و دفاعی مسلحانه، یک ملت بتواند استقلال مرزی خود را حفظ نماید. (خسروی و همکاران، ۱۳۹۲: ۵۸)

ب) فروض امنیت نظامی

مهم‌ترین فرضیه‌های امنیت نظامی عبارتند از:

هر چه قدرت نظامی از طریق انتشار بین‌المللی اسلحه و فن‌آوری غیرمتمرکزتر و پراکنده‌تر گردد، امنیت کشورها و نظام بین‌المللی نیز بیشتر کاهش می‌یابد.

هر چه تصمیم‌گیری دفاعی در داخل و بین دولت‌ها غیرمتمرکزتر گردد، اجرای ترتیبات امنیت جمعی نیز مشکل‌تر می‌شود.

هر چه وابستگی دفاعی یک کشور به خارج بیشتر گردد، تصورات مربوط به آسیب‌پذیری و نیز از دست دادن کنترل نیز بیشتر می‌گردد.

هر چه هویت تهدیدات و دشمنان مبهم‌تر گردد، آمادگی نظامی نیز کاهش یافته و نارضایتی عمومی از هزینه‌های نظامی، بیشتر می‌شود.

هر چه جنگ، غیرمتعارف‌تر و چندوجهی‌تر شود، میزان موفقیت در تعیین

نتیجه، پیشگیری و مدیریت آن نیز کاهش می‌یابد. (رشید زاده، ۱۳۹۳: ۳۲-۳۰)

۵) امنیت اقتصادی

الف) تعریف امنیت اقتصادی

امنیت اقتصادی با عبارات گوناگونی تعریف شده است من جمله: فراهم بودن زمینه های درآمد مناسب اقشار میانی و پائین جامعه در حل مشکلات معیشتی و مسکن، سرمایه گذاری و اشتغال، قانونمندی و سلامت در چرخه تولید، توزیع و مصرف، بهره‌وری مناسب از ذخایر و معادن، توسعه و مکانیزه نمودن بخش کشاورزی، رهایی از اقتصاد تک محصولی، خودکفایی در صنایع مهم و کلیدی و دستیابی به تکنولوژی‌های پیشرفته، تعادل و توازن در عرضه و تقاضا.

اما به‌طور کلی می‌توان امنیت اقتصادی را به شرح ذیل تعریف نمود:

حالتی است که یک ملت از تعرض و تجاوز به حقوق اقتصادی مشروعش در امان باشد. به عبارتی دیگر حالتی است که در آن امکان دسترسی به منابع، سرمایه و بازارهای مصرف لازم برای حفظ سطوح قابل قبولی از رفاه و قدرت اقتصادی جامعه و همچنین عدم ترس و ابهام در بلاجرا ماندن مطالبات و تعهدات، وجود داشته باشد. (برومند و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۱۰-۱۶۰)

ب) فروض امنیت اقتصادی

مهم‌ترین فرضیه‌های امنیت اقتصادی عبارتند از:

هرچه موانع مبادله کاهش یابد و وابستگی متقابل اقتصادی افزایش یابد، میزان آسیب‌پذیری اقتصادی ملی نیز بیشتر شده و کنترل دولت کمتر می‌شود.

هرچه رقابت اقتصادی بین المللی افزایش یافته و انتخاب مواد خام، نیروی کار، محل تولید و بازارها متنوع تر گردد، احتمال این که یک حکومت یا شرکت بر اقتصاد جهانی سلطه پیدا نماید کاهش پیدا می‌کند.

هر چه یکنواختی و نفوذ متقابل اقتصادی افزایش یابد، آن دسته از کشورها و مناطقی که قادر یا مایل به ادغام در نظام اقتصادی جهان نیستند، بیشتر منزوی شده و به حاشیه رانده می‌شوند و شکاف بین فقیر و غنی به نفع کسانی که دارای بیشترین ثروت‌های مورد نیاز جهان هستند، افزایش می‌یابد.

هر چه عده بیشتری از ملت‌ها، در تلاش برای ورود و بهره‌مندی از نظام اقتصادی جهانی باشند، برخی که دارای زیرساخت‌ها یا آموزش مورد نیاز جهت پذیرش تغییرات سریع اقتصادی نیستند، با انتظارات سرکوب شده و وعده‌های غیر قابل تحقق بسیارتری روبرو می‌شوند.

هر چه بلوک‌های اقتصادی منطقه‌ای رشد بیشتری پیدا کنند، تولید در برخی مناطق تمرکز بیشتری می‌یابد که این امر اهمیت اختلال در عرضه از خارج را کم می‌کند.

هر چه هویت دوست و دشمن در نظام بین‌المللی مبهم‌تر و سیال‌تر شود و ملت‌ها به طرف اقتصادهای پیچیده‌تر و به هم وابسته‌تر پیش روند، کمک یا فشار اقتصادی در کسب اهداف امنیتی مؤثر نمی‌باشند. (تمدن و درخشان، ۱۳۸۲: ۳۰-۳۷)

۶) امنیت فرهنگی

امنیت فرهنگی مفهومی وسیع و گسترده دارد. این امر طیف گسترده‌ای را به خود اختصاص داده است. از تبلیغات روزنامه‌ها و رسانه‌های عمومی گرفته تا افکار عمومی جامعه و تفکرات حاکم بر بخش‌های مختلف قدرت، همه در این حوزه قرار دارند. در ذیل به برخی از تعاریف اشاره می‌گردد:

حالتی است که در آن قابلیت حفظ الگوهای صحیح زبانی، فرهنگی، مذهبی، هویتی، شخصیتی و عرف ملی با شرایط قابل قبولی از تحول و تعالی، ممکن بوده و دست آوردهای فرهنگی جامعه از تهاجم بیگانگان درامان باشد. مصونیت فرهنگ فرد و جامعه، از هر گونه تعرض و تهدید را امنیت فرهنگی می‌نامند.

به عبارت دیگر: «امنیت فرهنگی عبارت از ایجاد وضعیتی مطمئن، آرام بخش و خالی از هر گونه تهدید و تعرض می‌باشد که انسان نسبت به دین، افکار، اخلاق، آداب و رسوم، باورها و ارزش‌ها، میراث فرهنگی، آثار ادبی و... تدارک دیده است.» (بابالیان و رادبین، ۱۳۹۳: ۱۰-۵)

۷) امنیت اجتماعی

برای واژه امنیت اجتماعی تعاریف متفاوتی ذکر شده است که در ذیل به برخی از آن‌ها اشاره می‌گردد:

حالتی است که در آن ضمن رشد حس تعاون و دوری از ناهنجاری‌های اخلاقی و رعایت قانون، فضا و ابزارهای لازم برای ابراز وجود و طرح نظرات گروه‌های مختلف اجتماعی هموار بوده و انسجام اجتماعی یک ملت از تعرض و تجاوز مصون باشد.

بوزان امنیت اجتماعی را با توانمندی‌ها و ظرفیت‌های یک جامعه در جهت حراست و حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی برابر می‌داند. (نویدینیا، ۱۳۸۲: ۶۵)

ویور امنیت اجتماعی را توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی‌اش تحت شرایط تغییر و تهدیدات واقعی و محتمل تعریف می‌کند. (غفاری، ۱۳۹۰: ۱۲۲)

۸) امنیت سیاسی

الف) تعریف امنیت سیاسی

برای امنیت سیاسی تعاریف متفاوتی ذکر شده است من جمله:

امنیت سیاسی به معنای تأمین آرامش و طمأنینه لازم توسط حاکمیت یک کشور برای شهروندان قلمرو خویش از راه مقابله با تهدیدات مختلف خارجی و همچنین تضمین حقوق سیاسی آنان در مشارکت جهت تعیین سرنوشت اجتماعی و سیاسی آن‌ها می‌باشد.

در تعاریف دیگری امنیت سیاسی چنین تعریف شده است: «موجودیت کشور و ملت، وحدت، انسجام و آشتی ملی و تعامل سازنده بین گروه‌ها و نخبگان سیاسی». امنیت سیاسی به معنای وجود دستگاه سیاسی است که در آن مردم آزادانه بدون ترس و وحشت بتوانند مواضع سیاسی و باورهای خود را در چارچوب قوانین موجود بیان کنند.

اما در یک تعریف جامع امنیت سیاسی را می‌توان به شکل ذیل تعریف نمود: حالتی است که در آن ثبات سازمانی دولت‌ها، سیستم‌های حکومتی، احزاب و ایدئولوژی‌هایی که به آن‌ها مشروعیت می‌بخشد، تأمین گردیده و یک ملت بر تعیین سرنوشت خویش حاکم و از تعرض به حقوق سیاسی‌اش در امان باشد. (تصدیقی و تصدیقی، ۱۳۸۹: ۴۸)

ب) فروض امنیت سیاسی

مهم‌ترین فرضیه‌های امنیت سیاسی عبارتند از:

همگام با افزایش آزادی و آگاهی داخلی، به‌خصوص در کشورهایی که فاقد سنت و زیرساخت لازم برای تحلیل و جذب داده‌های کثرت‌گرایانه هستند، انسجام سیاسی رو به کاهش می‌رود.

به تدریج که گروه‌های قومی در درون ملت‌ها تقاضاهای خود را برای خودمختاری تشدید می‌کنند، به نظر می‌رسد که ملت‌ها بیشتر مایل هستند حاکمیت فرهنگی خود را در مقایسه با حاکمیت سیاسی فدا کنند.

همگام با افزایش رشد دیپلماسی چندجانبه خارجی و فشار گروه‌های ذی‌نفع داخلی، ملت‌ها نیز در زمینه اولویت‌های خط‌مشی سیاسی داخلی و خارجی خود، بیشتر دچار تفرق گشته و ابزارهای کمتری برای پاسخگویی به هر دو جنبه دارند. هر چه منطقه‌گرایی و استاندارد شدن جهانی گسترش یابد، تمایز میان هویت‌های سیاسی ملی کاهش یافته و تلاش برای یافتن هویت فرهنگی تشدید می‌شود.

همگام با کاهش کنترل حکومت ملی، انتظارات عمومی درباره کارایی دولت به جای دیگر متوجه می‌شود و حکومت‌ها بیشتر به منبع نمادین قدرت تبدیل می‌گردند.

به تدریج که هنجارهای نظام بین‌المللی و ارزش‌های درون دولت‌ها متفاوت و متنوع‌تر می‌شود، ایده مشروعیت سیاسی نیز به طرف ابهام بیشتری می‌رود. (فاطمی نسب و چگینی، ۱۳۹۰: ۱۸۴-۱۷۱)

۹) امنیت حقوقی-قضایی

برای امنیت قضایی تعاریف متفاوتی ذکر شده است که در ذیل به برخی از آن‌ها اشاره می‌گردد:

امنیت قضایی عبارت است از کیفیت مناسب عملکرد دادگاه‌ها در به کار بستن ضمانت‌های اجرایی قانون، به ترتیبی که شهروندان را قبل از نقض قوانین و تعهداتشان، از آن عمل باز دارد. یا به عبارتی دیگر می‌توان در تعریف امنیت قضایی گفت: عملکرد صحیح، به هنگام و بدون تبعیض سیستم قضایی جهت رسیدن به اهداف تعریف شده و اطمینان عمومی نسبت به این عملکرد.

کیفیت مناسب عملکرد دادگاه‌ها در به کار بستن ضمانت‌های اجرایی قانون، به ترتیبی که شهروندان را قبل از نقض قوانین و تعهداتشان از آن عمل باز دارد.

در تعریف دیگر امنیت قضایی می‌توان گفت: در جامعه مجموعه‌ای از قواعد حقوقی به شکل «قانون، قاعده حقوقی یا عرف و انواع قراردادهای خصوصی اشخاص» وجود دارد و باید در فضای عمومی آن‌ها اطمینان خاطر پدید آید که قاعده حقوقی به هر قیمت قانونی اجرا خواهد شد.

حالتی است که در آن حقوق و حرمت شهروندی، تساوی در برابر قانون، ضابطه‌مندی و قاطعیت در مسیر مراحل قضایی رعایت گردیده و تمام افراد جامعه ضمن اطلاع از حقوقشان، به دستگاه قضایی اعتماد کافی داشته باشند. (رکن الدین افتخاری و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۱۸-۹۳)

۱۰) امنیت زیست‌محیطی

الف) تعریف امنیت زیست‌محیطی

امنیت محیط‌زیست، به مفهوم وجود شرایطی است که امنیت نسبی مطلوبی را در برابر خطرها و تهدیدهای ناشی از فعل و انفعال‌های گهواره‌ی زمین، پدیده‌های جوی، آلودگی خاک، آب و هوا، آلودگی صوتی و اشاعه‌ی بیماری‌ها برای ادامه‌ی حیات سالم، ثمربخش و با نشاط انسان، جانوران، گیاهان و به‌طور کلی تمامی موجودات زنده و عدم تخریب جامدات، فراهم می‌سازد.

در تعریفی دیگر: حالتی است که در آن با حفظ محیط‌زیست محلی و جهانی به‌عنوان سیستم پشتیبانی ضروری که تمامی حیات و پیشرفت بشری بدان متکی است، از بروز مخاطرات طبیعی و انسانی به‌منظور حفظ سلامت جسمانی و روانی یک ملت جلوگیری به عمل می‌آید. (متقی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۰-۷۵)

ب) فروض امنیت زیست‌محیطی

مهم‌ترین فرضیه‌های امنیت زیست‌محیطی عبارتند از:

هر چه کمیابی منابع و کاهش کیفیت محیط‌زیست تشدید شود، رابطه بین پیگیری دستیابی به منابع و حفاظت محیط‌زیست حادث‌تر شده و به حاصل جمع صفر نزدیک‌تر می‌شود.

هر چه فشار بر منابع محیط‌زیست به‌گونه‌ای نامتساوی‌تر در جهان گسترش یابد، ظرفیت مدیریت این فشارها نیز نامساوی‌تر شده و تنش‌های امنیتی داخلی و خارجی را افزایش می‌دهد.

به‌تدریج که آگاهی از دامنه و شدت مسائل جهانی منابع و محیط افزایش می‌یابد، گروه‌های ملی، فرا ملی و بلوک‌های منطقه‌ای، تمایل بیشتری برای کسب نفوذ بر راه‌حل‌ها از خود نشان می‌دهند.

به‌تدریج که وابستگی متقابل در منابع و سرایت اثرات آلودگی، باعث افزایش آسیب‌پذیری اجتماعی کمی شود، تلاش‌های ملی یک جانبه برای مدیریت

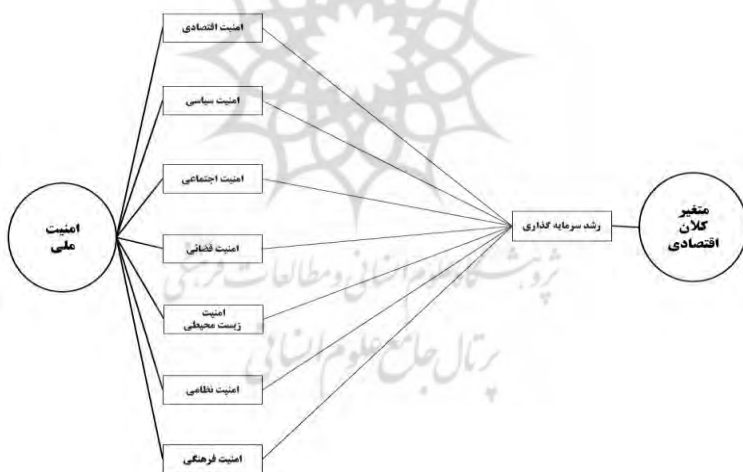

ملاحظات امنیتی مربوط به منابع و محیط‌زیست، از لحاظ شدت و کارایی کاهش یافته و تضعیف می‌شوند.

هر چه کشورها کاهش فزاینده منابع و کیفیت محیط‌زیست را به اقدامات عمدی انسان در مقایسه با طبیعت نسبت دهند، احتمال بروز کشمکش داخلی و بین‌المللی بالا می‌رود. (کاوایی راد، ۱۳۹۰: ۹۴-۹۰)

۱۱) الگوی اثر امنیت بر اقتصاد

محقق با بررسی مطالب موجود در کتب، پایان‌نامه‌ها، مقالات و مصاحبه‌های انجام شده، مدل نظری تحقیق را بر پایه‌ی نمودار ذیل بنا نهاده است و با توجه به تعریف نظری و عملیاتی متغیرهای کلان اقتصادی و ابعاد امنیت ملی، به تدوین پرسشنامه پرداخته و بنا دارد با استفاده از آمار توصیفی به تمامی پرسش‌های تحقیق پاسخ داده و از این طریق میزان تأثیر متغیر سرمایه‌گذاری را بر امنیت ملی مشخص نماید.

پیشینه پژوهش

از آنجا که این پژوهش به ارائه نوآوری و ابتکار در زمینه ارتباط امنیت ملی و یک متغیر کلان اقتصادی پرداخته است فلذا مقاله‌ای که دقیقاً به این مطلب پرداخته باشد یافت نمی‌شود اما در موضوع امنیت ملی و سرمایه‌گذاری کارهایی انجام گرفته است که به خلاصه شرح داده می‌شود:

روحانی (۱۳۸۷)، در کتاب خود با عنوان «امنیت ملی و نظام اقتصادی ایران» به بررسی تهدیدات امنیت ملی ایران پرداخته است. پس از آن با دسته بندی

تهدیدات امنیت ملی برخی از آن‌ها را تهدیدات اقتصادی تعریف کرده است. سپس به بررسی نقش دولت در صیانت از امنیت ملی در این حوزه‌ها پرداخته است. تهامی (۱۳۸۸)، در کتاب خود با عنوان «ابعاد اجتماعی و فرهنگی امنیت ملی» به تشریح برخی از ابعاد فرهنگی و اجتماعی امنیت ملی پرداخته است. فیض (۱۳۸۱)، در پایان‌نامه‌اش با عنوان «بررسی نقش مشارکت سیاسی در امنیت ملی ایران» به بررسی تهدیدات خارجی و داخلی آسیب رسان نظام جمهوری اسلامی پرداخته است. سپس به بررسی نقش مشارکت سیاسی در جهت برطرف سازی این تهدیدات پرداخته است. یاراحمدی (۱۳۹۳)، در مقاله‌اش با عنوان «راهکارهای حمایتی در جذب سرمایه‌گذاری خارجی به کشور» پس از بررسی متغیر سرمایه‌گذاری، سیاست‌های کلان دولت در جذب آن را مورد نقد و بررسی قرار داده است. تفاوت تمام این پژوهش‌ها با موضوع این مقاله در آن است که پژوهش‌های فوق به توضیح بخشی از این پیکره پرداخته‌اند، این در حالی است که ما به بررسی رابطه و میزان اثر این دو مؤلفه پرداخته‌ایم.

روش پژوهش الف) جامعه آماری

جامعه آماری در این تحقیق، کلیه خبرگان، مدیران و کارشناسانی می‌باشند که حداقل دارای تحصیلات کارشناسی ارشد در یکی از رشته‌های مرتبط با اقتصاد و یا امنیت بوده و حداقل ۴ سال در یکی از حوزه‌های اقتصاد و یا امنیت ملی سابقه فعالیت داشته باشند. با توجه به آنکه پاسخگویی به پرسش‌های این پژوهش، نیازمند اطلاع کافی و وافی در هر دو حوزه اقتصاد و امنیت است، لذا افراد متخصص در هر یک از دو حوزه، باید اطلاع کافی از حوزه دیگر را نیز داشته باشند. در این تحقیق پس از مراجعه به دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، مؤسسات پژوهشی و سازمان‌های اقتصادی و امنیتی مستقر در تهران، معلوم گردید که تعداد واجدین شرایط برای پاسخگویی به پرسشنامه حدود ۱۰۰ نفر می‌باشند.

ب) نمونه آماری

روش نمونه‌گیری در این تحقیق هدفمند غیر نسبی در دسترس بوده است. نمونه آماری در این تحقیق، از بین جامعه آماری مذکور انتخاب می‌گردند. به‌منظور تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران به شرح زیر استفاده شد:

$$n = \frac{\frac{t^2(p)(q)}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2(p)(q)}{d^2} - 1 \right)}$$

در سطح اطمینان ۰/۹۵:

در این فرمول در سطح اطمینان ۰/۹۵، سطح خطا (α) برابر ۰/۰۵ در نظر گرفته که بر اساس آن: $t=1.96$ می‌باشد.

مقادیر p و q با در نظر گرفتن حداکثر خطای ممکن ۰/۵ در نظر گرفته شد ($p=q=0/5$). مقدار d نیز ۰/۱ در نظر گرفته شد که در محاسبه فرمول کوکران عدد متعارف محسوب می‌گردد. ($0/08 < d < 0/1$)

با قراردادن عدد ۱۰۰ در فرمول کوکران به‌عنوان تعداد جامعه (N)، تعداد نمونه (n) برابر ۴۹ گردید.

لذا بدین منظور پرسشنامه تهیه شده میان ۴۹ تن از افراد جامعه توزیع گردید. پاسخگویان به پرسشنامه‌ها نیز در حدود همین تعداد بوده‌اند.

ج) روایی و پایایی پرسشنامه

مقصود از روایی یا اعتبار آن است که وسیله اندازه‌گیری، واقعاً بتواند خصیصه مورد نظر را اندازه‌گیری نماید و نه متغیر دیگری را. (هومن، ۱۳۷۰: ۱۱۵)

لذا بدین منظور، پرسشنامه که ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق می‌باشد توسط محقق طراحی و طی چند جلسه، توسط اساتید و خبرگان این حوزه، تصحیح و نهایی گردید.

پایایی یا اعتماد، عبارت است از ثبات یا هماهنگی، اعتمادپذیری، پیش‌بینی‌پذیری، همگونی، حساسیت و دقت. مقصود از پایایی یا اعتماد یک وسیله اندازه‌گیری آن است که اگر خصیصه مورد نظر سنجش را با همان وسیله و تحت شرایط مشابه، دوباره اندازه بگیریم، نتایج حاصل تا چه حد مشابه، دقیق و قابل اعتماد است. یک وسیله قابل اعتماد آن است که دارای ویژگی تکرارپذیری و بازیافت‌پذیری باشد، یعنی بتوان آن را در موارد متعدد بکار برد و در همه موارد، نتایج یکسان تولید کند. (همان، ۱۱۶)

برای محاسبه پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده گردید.

مقدار آلفای کرونباخ به دست آمده (۰/۸۴۵) بیش از ۰/۷ می‌باشد؛ بنابراین نتیجه می‌گیریم که پرسشنامه از ثبات درونی بالایی برخوردار است و با اطمینان زیادی می‌توان به نتایج آن اعتماد نمود.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱: توصیف داده‌های جمعیت شناختی (مشخصات عمومی پاسخ‌دهندگان)

درصد تجمعی	درصد	فراوانی	
27.7	27.7	13	تا ۳۰ سال
53.2	25.5	12	از ۳۱ تا ۴۰ سال
100.0	46.8	22	بالای ۴۰ سال
51.1	51.1	24	دکتری
80.9	29.8	14	دانشجوی دکتری
100.0	19.1	9	کارشناسی ارشد
21.3	21.3	10	مدیریت
38.3	17.0	8	علوم سیاسی
72.3	34.0	16	اقتصاد
76.6	4.3	2	روابط بین‌الملل
95.7	19.1	9	امنیت ملی
97.9	2.1	1	اندیشه سیاسی
100.0	2.1	1	جغرافیای سیاسی
2.9	2.9	1	معاون وزیر
5.9	2.9	1	عضو هیئت علمی
8.8	2.9	1	وزیر
11.8	2.9	1	دبیر میز
35.3	23.5	8	کارشناس
85.3	50.0	17	مدیر
94.1	8.8	3	مشاور
100.0	5.9	2	دبیر گروه
6.4	6.4	3	دانشیار
21.3	14.9	7	استادیار
25.5	4.3	2	مربی
100.0	74.5	35	غیر هیئت علمی

جدول ۲: توصیف داده‌های مربوط به پرسشنامه

ردیف	سؤال‌ها	گزینه‌ها (درصد)						انحراف معیار
		خیلی کم	متوسط	زیاد	خیلی	میانگین		
۱	تأثیر رشد سرمایه‌گذاری بر	2.13	8.51	40.43	36.17	12.77	3.49	0.91
۲	تأثیر رشد سرمایه‌گذاری بر	0.00	4.26	12.77	31.91	51.06	4.30	0.86
۳	تأثیر رشد سرمایه‌گذاری بر	2.13	4.26	42.55	31.91	19.15	3.62	0.92
۴	تأثیر رشد سرمایه‌گذاری بر	2.13	25.53	42.55	14.89	14.89	3.15	1.04
۵	تأثیر رشد سرمایه‌گذاری بر	4.26	12.77	29.79	42.55	10.64	3.43	0.99
۶	تأثیر رشد سرمایه‌گذاری بر	19.57	21.74	41.30	10.87	6.52	2.63	1.12
۷	تأثیر رشد سرمایه‌گذاری بر	12.77	29.79	31.91	12.77	12.77	2.83	1.20
	کل مؤلفه	6.14	15.27	34.47	25.87	18.26	3.35	0.74

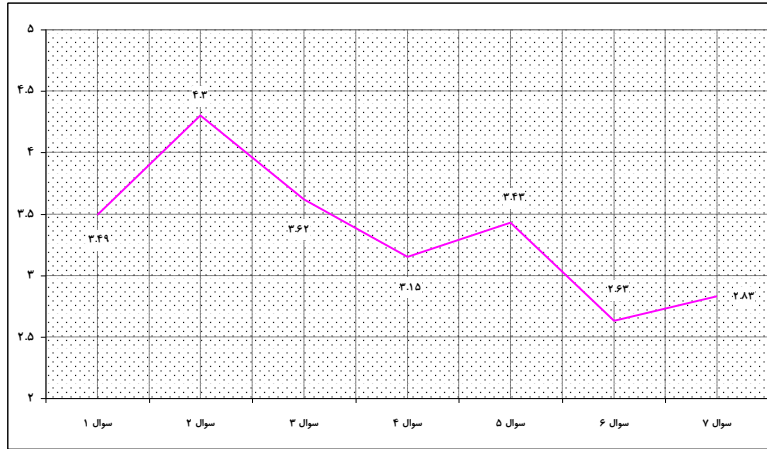
جدول شماره ۲ نتایج حاصل از پاسخ‌های نمونه مورد بررسی به سؤال‌های مختلف متغیر رشد سرمایه‌گذاری را نشان می‌دهد. در جمع‌بندی کلی مؤلفه می‌توان گفت: ۶,۱۴ درصد از پاسخ‌دهندگان میزان تأثیر مؤلفه رشد سرمایه‌گذاری بر شاخص‌های امنیت ملی را خیلی کم، ۱۵,۲۷ درصد کم، ۳۴,۴۷ درصد متوسط، ۲۵,۸۷ درصد زیاد و ۱۸,۲۶ درصد نیز میزان این تأثیر را خیلی زیاد برآورد کرده‌اند. همچنین مؤلفه رشد سرمایه‌گذاری میانگین ۳,۳۵ و انحراف معیار ۰,۷۴ را به دست آورده است.

نتایج استنباطی

بررسی تطابق توزیع داده‌ها

یکی از شروط و پیش‌نیازهای مهم جهت استفاده از آماره‌های پارامتریک (که از لحاظ توان آماری به مراتب قوی‌تر از آماره‌های غیر پارامتریک هستند)، تبعیت توزیع نمونه مورد بررسی از توزیع نرمال است. در تحلیل‌های آماری، آزمونی که جهت بررسی تطابق توزیع نمونه تحقیق با توزیع نرمال به کار می‌رود، آزمون کالموگروف اسمیرنوف نام دارد. با توجه به اینکه در ادامه تحلیل‌ها لازم است تا مشخص شود که از کدام آماره‌ها باید استفاده کرد، در اینجا لازم است ابتدا تطابق توزیع داده‌های نمونه مورد بررسی سنجیده شود. (جدول ۳)

جدول ۳: بررسی تطابق توزیع داده‌ها

میانگین	انحراف معیار	مقدار	سطح معناداری
3.35	0.74	0.74	0.64

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که با توجه به سطوح معناداری (که همگی بیشتر از ۰,۰۵ هستند)؛ فلذا توزیع مربوط به نمونه مورد بررسی با توزیع نرمال تفاوتی ندارد. لذا توزیع نمونه مورد بررسی نرمال بوده و در موارد مقتضی می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده نمود.

نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

نتایج حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای جهت بررسی سؤال تحقیق در جدول ارائه شده است. آزمون تی تک نمونه‌ای جهت مقایسه میانگین به دست آمده از نمونه مورد بررسی در متغیر مورد نظر با میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه به کار می‌رود. میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه هم به طور معمول نقطه وسط طیف لیکرت در نظر گرفته می‌شود که اگر طیف لیکرت به کار رفته ۵ گزینه‌ای باشد، میانگین فرضی برابر با ۳ خواهد شد.

جدول ۴: جدول آزمون t بررسی تأثیر رشد سرمایه‌گذاری بر امنیت ملی

تفاوت میانگین‌ها	سطح معناداری	آماره t	درجه آزادی	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد
0.35	کمتر از 0/001	3.28	46.00	0.74	3.35	47.00

بر اساس نتایج جدول شماره ۴ و با توجه به مقدار آماره $t(3,28)$ و سطح معناداری (کمتر از ۰,۰۰۱)، نتیجه گرفته می‌شود که میانگین نمونه مورد بررسی (۳,۳۵) تفاوت معناداری با میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه (۳) دارد. با توجه به این مطلب می‌توان گفت: از دید پاسخ‌دهندگان، رشد سرمایه‌گذاری بر امنیت ملی مؤثر است. از طرف دیگر، با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی بزرگ‌تر از میانگین فرضی و مورد انتظار جامعه است، می‌توان میزان این تأثیر را مثبت و بیشتر از متوسط ارزیابی کرد.

درصد تأثیر رشد سرمایه‌گذاری بر امنیت ملی

اگر بخواهیم میزان این تأثیر را به صورت درصدی بیان نماییم، با توجه به اینکه بازه طیف لیکرت از ۱ تا ۵ می‌باشد، خواهیم داشت:

$$1 = 1\% \text{ و } 2 = 25\% \text{ و } 3 = 50\% \text{ و } 4 = 75\% \text{ و } 5 = 100\%$$

لذا با توجه به اینکه فاصله یک واحد در طیف لیکرت برابر ۲۵ درصد می‌باشد

خواهیم داشت:

$$1 \times 25$$

$$0,35 X$$

با حل کردن تناسب فوق، مقدار ۸,۷۵ برای X به دست خواهد آمد که اگر آن را به ۵۰ اضافه نماییم، حاصل ۶۱,۷۵ خواهد شد. نتیجه اینکه پاسخ‌گویان میزان تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر امنیت ملی را ۵۸,۷۵ درصد ارزیابی کرده‌اند.

اولویت تأثیر رشد سرمایه‌گذاری بر یکایک ابعاد امنیت ملی

جدول ۵: جدول رتبه‌بندی عوامل مؤثر رشد سرمایه‌گذاری ابعاد امنیت ملی

ردیف	مؤلفه	میانگین رتبه
۱	امنیت اقتصادی	۴,۳۰
۲	امنیت اجتماعی	۳,۶۲
۳	امنیت سیاسی	۳,۴۹
۴	امنیت نظامی	۳,۴۳
۵	امنیت فرهنگی	۳,۱۵
۶	امنیت حقوقی	۲,۸۳
۷	امنیت زیست‌محیطی	۲,۶۳

نتیجه‌گیری و پیشنهادات:

با توجه به اطلاعات به دست آمده می‌توان نتایج حاصل را بدین ترتیب گزارش نمود.

اولویت میزان تأثیر متغیر کلان سرمایه‌گذاری بر یکایک ابعاد امنیت ملی به ترتیب:

- امنیت اقتصادی
- اجتماعی
- سیاسی
- نظامی
- فرهنگی
- حقوقی
- زیست محیط

با توجه به نتایج به دست آمده لازم است پژوهشگران، برنامه ریزان و دست‌اندرکاران امور، پیشنهادات ذیل را همواره مد نظر خود قرار دهند:

الف) همواره با یک نگاه سیستمی به ارتباط میان مؤلفه‌ها و متغیرهای اصلی متفاوت توجه جدی داشته باشند و در اعمال تغییرات، تأثیر هر مؤلفه‌ای را بر سایر مؤلفه‌ها در نظر داشته باشند.

ب) همواره در سیاست‌گذاری خود به مهم‌ترین عوامل مؤثر در یک متغیر و یا مؤلفه توجه داشته باشند تا با اعمال رتبه‌ی آن‌ها، اولویت اثرها را در نظر داشته باشند. به عبارتی دیگر در سیاست‌گذاری هایشان به رتبه‌بندی و اولویت دهی به اثر متغیرها توجه داشته باشند.

ج) این تحقیق صرفاً به بررسی میزان تأثیر متغیر سرمایه‌گذاری بر ابعاد امنیت ملی پرداخته است، فلذا شایسته است تا پژوهشگران آتی با صرف وقت مکفی، تأثیر سایر متغیرهای اقتصادی بر امنیت ملی را یافته و به تکمیل این منظومه کمک نمایند.

منابع و مآخذ

ابزری، مهدی؛ صمدی، سعید؛ تیموری، هادی (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر بر ریسک و بازده سرمایه‌گذاری در محصولات مالی، نشریه روند، تهران، نشر سبحان. افتخاری و همکاران (۱۳۸۸)، ارزیابی نقش شوراهای حل اختلاف روستایی در امنیت قضایی روستاییان «نمونه مورد مطالعه: روستاهای شهرستان مرند»، نشریه علوم اجتماعی، مشهد، نشر ضامن.

افتخاری، اصغر (۱۳۸۱)، تحلیل انتقادی امنیت، نشریه مطالعات راهبردی، تهران، انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

آدمی، علی، خضریان، مهدی، عباس زاده، هادی، یزدان پناه، مهدی (۱۳۹۰)، الزامات گذار به امنیت ملی پایدار، نشریه دانش سیاسی، تهران، نشر مینا.

بابالیان، مجید، رادبین، علیرضا، امنیت فرهنگی در جامعه اسلامی از منظر نهج‌البلاغه، نشریه پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، تهران، نشر آدم.

برومند، شهرزاد و همکاران (۱۳۸۸)، امنیت اقتصادی در ایران و چندکشور منتخب تهران، انتشارات مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

پوستین چی، زهره؛ بالازاده، محمد (۱۳۹۲)، تأثیر دیپلماسی عمومی آمریکا بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، نشریه راهبرد دفاعی، تهران، نشر سیما.

تصدیقی، محمدعلی؛ تصدیقی، فروغ (۱۳۸۹)، بررسی مؤلفه‌های امنیت سیاسی و اجتماعی در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران، نشریه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، تهران، نشر سیاست نو.

تفضلی، فریدون (۱۳۷۳)، اقتصاد کلان: نظریه‌ها و سیاست‌های اقتصادی، تهران، نشر نی.

تمدن، محمدحسین؛ درخشان، مسعود (۱۳۸۲)، نکاتی چند درباره امنیت اقتصادی و راه‌های تأمین آن، مجله مجموعه مقالات همایش راهکارهای توسعه امنیت اقتصادی، تهران، انتشارات موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.

تهامی، مجتبی (۱۳۸۸)، ابعاد اجتماعی و فرهنگی امنیت ملی، تهران، نشر آجا. خسروی، ایمان، جدی، جهانگیر، جعفری، سید اصغر (۱۳۹۲)، تأثیرات فضای مسلح بر امنیت نظامی جمهوری اسلامی ایران، مجله سیاست دفاعی، تهران، نشر انقلاب.

رشدزاده، فتح الله (۱۳۹۳)، بررسی امنیت نظامی در گفتمان فرماندهی معظم کل قوا امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، فصلنامه مدیریت نظامی، تهران، نشر ساروج.

روحانی، حسن (۱۳۸۷)، امنیت ملی و نظام اقتصادی ایران، تهران، مرکز تحقیقات استراتژیک.

روشندل، علی (۱۳۸۴)، تهدیدات راجع به امنیت ملی، تهران، انتشارات سمت. غفاری، غلامرضا (۱۳۹۰). سرمایه اجتماعی و امنیت انتظامی، فصلنامه مطالعات انتظامی، تهران، انتشارات جامعه شناسان.

فاطمی نسب، علی؛ چگینی، امین (۱۳۹۰)، سیاست خارجی ترکیه و تحولات سوریه و تأثیر آن بر امنیت سیاسی جمهوری اسلامی ایران، نشریه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، تهران، نشر سیاست نو. فیض، الهام (۱۳۸۱)، بررسی نقش مشارکت سیاسی در امنیت ملی ایران، دانشگاه تهران.

قریب، حیدر (۱۳۷۷)، امنیت در نگاه دانشمندان، تهران، نشر طلوع. کویانی راد، مراد (۱۳۹۰)، امنیت زیست‌محیطی از منظر ژئوپلیتیک، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، تهران، نشر ثامن.

کردبچه، حمید (۱۳۸۵)، اقتصاد کلان، همدان، نشر نور علم. کلانتر بنگر، محسن (۱۳۸۳)، عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری خارجی در ایران، مجله پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، تهران، نشر آراد.

ماندل، رابرت (۱۳۷۹)، استراتژی و روش‌های برنامه‌ریزی استراتژیک، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران، انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی. متقی و همکاران (۱۳۹۴)، رابطه امنیت زیست‌محیطی با امنیت ملی (مطالعه موردی بیوتورویسم)، نشریه مجلس و راهبرد، تهران، نشر ساروج.

مجلسی، محمدباقر (۱۳۶۵)، بحار الانوار، قم، انتشارات سما. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۷۵)، رهبری در اسلام، قم، انتشارات دارالحدیث. نویدنیا، منیژه (۱۳۸۲)، درآمدی بر امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات راهبردی، تهران، انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

هزار جریبی، جعفر؛ صفری، شالی (۱۳۸۸)، بررسی تعامل دو مفهوم شهروندی و امنیت اجتماعی، مجله پژوهش‌نامه نظم و امنیت اجتماعی، تهران، نشر طلاکوبان. یاراحمدی، مسعود (۱۳۹۳)، راهکارهای حمایتی در جذب سرمایه‌گذاری خارجی به کشور، نشریه کنفرانس بین‌المللی اقتصاد و مدیریت، تهران، نشر آتی سازان علم.

Dunn, Robert M. & John H. Mutti (2000) *International Economics, fifth ed*, London & New York: Routledge.

Chatterjee, Shibashis. (2003) "Neo-realism, Neo-liberalism and Security", *International Studies*.